

Rábapatonna rövid története

Rábapatonna közel 2500 lelkes Rába menti település.

Községünk Győr-Moson-Sopron megyében, azon belül a Rábaköz északkeleti, Tóköznek nevezett részén, Győrtől 18 kilométerre, nyugatra fekszik. A patonai táj és környezet legmeghatározóbb eleme a Rába folyó, amely a Duna egyik legjelentősebb magyarországi mellékfolyója. A vizekben, növényekben és vadakban gazdag táj, már az írott történelem előtti időkben élő embereket is megtelepedésre csábította. Rábapatonán és annak határában mindeközéig feltárt régészeti anyagok tanulsága szerint már több mint ötezer évvel ezelőtt megtelepedtek az első emberek, és ettől kezdve szinte megszakítás nélkül létezett az emberi jelenlét a település területén.

A mai Rábapatonna az államalapítást követően az Árpád-korban jött létre. A helyi hagyomány szerint a községet - az Árpád-házi királyok által a nyugati gyepű védelmére telepített - besenyők alapították. A település neve először egy 1253-ban kiállított oklevélben szerepel villa Patona alakban. Rábapatonna a XIV. században már a Győri Káptalan birtoka volt, ezért a későbbi évszázadokban gyakorta Káptalan-Patona néven említik a települést. A XV. századtól bizonyítható, hogy a faluban vízimalom üzemelt, amely a Rába folyó XIX. század végi szabályozásáig folyamatosan működött.

A XVI. század első felétől kezdődően, majd két évszázadon keresztül a törökök folyamatos fosztogatásai, pusztításai gátolták a község fejlődését. Az első nagyobb török pusztítás 1549-ben érte Patonát, amelynek következtében a falu portái elpusztultak, lakói elmenekültek és csak a török elvonulása után tértek vissza. A drinápolyi békét követő évtizedekben Győr vármegye közgyűlése úgy határozott, hogy a tóközi falvak védelme érdekében Patona és Mérges között, a mérgesi határban egy váracskát kell építeni. A békés időszak nem sokáig tartott, 1593-ban kezdetét vette a 15 éves háború, amelyben a győri vár és annak környéke volt a legádázabb harcok egyik színtere. A Győr környékén dúló harcokban Patona teljesen elpusztult. A falut a béke beálltával 1606-ban telepítette újra a Győri Káptalan. A béke azonban csak látszólagos volt, a kisebb-nagyobb portyázó csapatok a későbbi évtizedekben is folyamatosan fenyegették Patona lakóit. A fosztogatások elkerülése érdekében – a vármegye tiltásának ellenére – a falu lakói több ízben is adót fizettek a portyázó törököknek. Ennek ellenére a törökök önkényeskedései tovább folytatódtak, ezért 1634-ben a vármegye és a káptalan együttműködésével kisebb erősséget építettek Patonán. A patonai váracska irányítása kapcsán azonban komoly vita alakult ki a káptalan és a győri várkapitányság között. Az első patonai vár nem sokáig állt. 1647-ben egy néhány százfős török csapat támadott a falura. A várat teljesen elpusztították, a falu házeit pedig felgyújtották. Az elpusztított patonai vár újjáépítésének megszervezése, a káptalan irányítása mellett már 1648-ban megkezdődött. A későbbi viták elkerülése érdekében a Győri Káptalan elérte, hogy az 1649. évi országgyűlésen törvényben erősítették meg a patonai vár feletti előjogait. A vár mellett, a káptalan templomot is épített a faluban. Patona jelentőségét tovább növelte, hogy 1655-ben III. Ferdinánd királytól évi két országos vásár tartására kapott kiváltságot a község. A második patonai várat az 1683-ban Bécs ostromára induló török hadak pusztították el. A várat ezt követően már nem építették újjá.

A török kiűzése után a Rákóczi-szabadságharc eseményei nehezítették a falu lakóinak mindennapjait. A szabadságharc idején mindvégig Habsburg kézen lévő győri vár katonái nem egy alkalommal Patona kifosztásával biztosították az élelmiszer ellátmányukat. 1704-ben a koroncói csatát megelőzően, a Forgách Simon megsegítésére érkező Károlyi Sándor közel 5000 fős kuruc serege szállásolta el magát Rábapatonán. A koroncói vereséget követően

Heister labanc csapatai végigdúlták a környező falvakat, köztük Patonát is. A szabadságharc leverése után végre békés évtizedek következtek. Egy évszázaddal később, a napóleoni háborúk idején vált ismét hadiesemények színterévé Rábapatonna térsége. Az 1809. június 14-én lezajló győri csata előtt egy nappal, egy 50 fős magyar felderítő csapat Rábapatonánál egy 400 fős francia csapatba botlott. A túlerő ellenére a magyar lovasok sikeresen átvágták magukat a franciák gyűrűjén és még foglyokat is tudtak ejteni. Az 1848-49-es forradalom és szabadságharc idején Patonán is felállították a nemzetőrséget. A patonai nemzetőröket a környező falvak nemzetőreivel együtt a negyedik nemzetőr századba sorolták be. A helyi nemzetőrökre a szabadságharc kezdetét jelentő pákozdi csatát követő napokban hárult komolyabb feladat. A Győrön keresztül Bécs irányába menekülő Jellačić horvát bán csapatainak mozgását kellett figyelemmel kísérniük. Rábapatonáról 1848. október 6-án Kovács Sándor helyi községi elöljáró vezetésével 120 nemzetőr vonult ki a falu határába, és itt két héten keresztül nyomom követték az ellenséges csapatok mozgását.

A háborúk pusztításain kívül kisebb nagyobb időközönként járványok és természeti csapások is sújtották a falu lakóinak életét. Az 1831-es országos kolerajárvány több mint 100 áldozatot követelt az akkor 914 lelkes Rábapatonán. A Rába áradásai, valamint tüzesetek is gyakran pusztították a falut. A Rába folytonos pusztításainak a folyó 1888-ban befejeződő szabályozása vetett véget. Ennek eredményeként a folyó vizét, a Rábapatonától a győri torkolatig kanyargó 26 kilométeres meder helyett egy lerövidített 11 kilométeres új csatornába terelték.

A XIX. század utolsó évtizedeitől felgyorsult a község gazdasági és társadalmi fejlődése. 1876. január 3-án indult meg a forgalom a Győr-Sopron vasútvonalon. Az új vasútvonal falunk határát is átszelte, a sínpálya a faluközpontról 3,5 kilométer távolságban haladt el. A Győri Káptalan helyi majorsága is folyamatosan bővült és fejlődött. A Rába szabályozása kapcsán az első állandó Rába hidat 1888-ban adták át a forgalomnak. A gazdasági és társadalmi fejlődésnek tudható be, hogy a XIX. század utolsó évtizedeiben megszülettek Rábapatonna első civil egyesületei. Ekkoriban alakult az Önkéntes Tűzoltó Egylet, a Katolikus Népkör, a Községi Fogyasztási Szövetkezet, valamint a Rábapatonai Hitelszövetkezet. A Községi Fogyasztási Szövetkezet 1899-ben nyitotta meg első boltját a Szentháromság téren, majd 1905-től a mai Nagy Kocsma helyén megnyitotta első vendéglőjét is. A XIX. század első éveitől állandó iskola is működött a faluban. Az iskola épületét a század folyamán többször is felújították, 1897-ben egy korábbi tűzvész miatt teljesen újjá kellett építeni.

Rábapatonna fejlődése a XX. században is folyamatos volt. A dinamikus fejlődés lendületét - néhány év elejéig - csak a világháborúk akasztották meg. 1909-ben községünkhöz csatolták a szomszédos Ikrényt, amely településrész az 1948-as községgé alakulásáig Rábapatonához tartozott. Az első világháborúnak 59 rábapatonai hősi áldozata volt.

1921-ben Rábapatonna nagyközséggé alakult. Falunk a nagyközségi státuszát az 1950-ben életbelépő tanácsi rendszer következtében veszítette el. 1920-tól 1939-ig volt a falu plébánosa a korszak legmeghatározóbb egyházi költője és írója Harsányi Lajos. Harsányi Lajos nevéhez köthető a XVII. század közepén épített templom bővítése és átépítése, valamint 1936-ban egy teljesen új emeletes iskola felépítése.

1939-ben kezdte meg működését Dr. Fábrián Ferenc, a község első helyben lakó körorvosa.

A két világháború között tovább fejlődött a helyi egyesületi és társadalmi élet. A nagy múltú Tűzoltó Egylet mellett megalakult a helyi Levente Egyesület, a Rábapatonai Iparos és Polgári kör, a Polgári Lövészegylet, valamint a Rábapatonai Római Katolikus Leánykör.

A második világháború utolsó éveiben sokat szenvedett a falu. Győr bombázása kapcsán 1944. április 23-án Rábapatonát is bombatámadás érte. Kilenc bomba hullott le a falu belterületén. A háború utolsó napjaiban, 1945 márciusában a németek felrobbantották a Rába hidat, valamint német tüzérség belövésai rongálták meg a templomot, az iskola épületét és néhány házat. A második világháború frontjain, haláltáborokban és a helyi háborús események következtében 73 patonai veszítette életét.

A második világháborút követő években hatalmas gazdasági és társadalmi változás következett be az országban és így Rábapatonán is. 1945-ben a földosztásról szóló rendelet értelmében Rábapatonán is létrejött a helyi földosztó bizottság, és kezdetét vette a Győri Káptalan birtokainak felosztása. 1948-tól kezdetét vették az államosítások. Ennek keretében államosították a helyi katolikus népiskolát, valamint a helyi fogyasztási és hitelszövetkezetet is. Az 1950-es évek elején megkezdődött a pár évvel korábban földtulajdonossá vált parasztok földjeinek erőszakos kollektivizálása, valamint az embertelen beszolgáltatási rendszer. 1956 októberében a falu lakói, a tanácsháza előtt szervezett spontán nagygyűlésen adtak hangot elégedetlenségüknek. A forradalom leverését követően 1959. február 27-én szervezték meg az Új Élet Mezőgazdasági Termelőszövetkezetet. A hatvanas évektől jelentős életmódváltás vette kezdetét. A lakosság egyre nagyobb része a mezőgazdaság helyett a győri ipari üzemekben helyezkedett el gyári munkásként. 1967-ben már 800 dolgozó járt be naponta győri munkahelyére. Ezekben az évtizedekben folyamatosan fejlődött a község intézményhálózata és szolgáltatási rendszere. 1947-ben óvoda épült, rendszeresen bővítették az iskolát, 1977-ben tornaterem épült, 1959-ben elkészült az MSZMP helyi pártháza, 1962-ben felépült a kultúrház, a hatvanas években elkészültek a termelőszövetkezet gazdasági épületei, 1953-ban megnyílt az első gyógyszertár, 1963-ban a régi Hangya kocsmá helyén új ÁFÉSZ vendéglőt építettek, 1965-ben megnyílt az ÁFÉSZ Rákóczi utcai boltja, majd 1970-ben elkészült a Kossuth utcai ABC is. A vezetékes ivóvízhálózat és a helyi vízmű építésére 1986-ban került sor. A korszak kulturális életének meghatározó színfoltja a hetvenes évek elején megalakított Pávakör volt.

A rendszerváltást követően egészen napjainkig tovább fejlődött a település infrastrukturális és intézményhálózata. Napjainkban Rábapatoná teljesen közművesített, a közterületek szépítése és az infrastrukturális hálózat fejlesztése folyamatos. Számos egyéni és kisvállalkozás, valamint egy jelentős közép vállalat is működik a településen. A település kulturális és közéletét több aktívan működő civil szervezet színesíti.